

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 10/01-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. júna 2001 v senáte zloženom z predsedu senátu Alexandra Bröstla a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Jána Klučku vo veci podnetu M. H., bytom K. Ch., zastúpenej v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky JUDr. J. L., advokátom so sídlom v Košiciach, vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 778/92 takto

r o z h o d o l :

Základné právo M. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 778/92 p o r u š e n é b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 18. decembra 2000 doručené podanie M. H. (ďalej len „navrhovateľka“), bytom K. Ch., označené ako „Podnet na začatie konania pred ústavným súdom“. Keďže navrhovateľka k svojmu podaniu nepripojila splnomocnenie pre advokáta alebo komerčného právniká na jej zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd ju listom z 28. decembra 2000 vyzval, aby mu takéto splnomocnenie predložila.

Na výzvu ústavného súdu navrhovateľka podaním doručeným 4. januára 2001 požiadala o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Vzhľadom na skutočnosti, ktoré navrhovateľka uviedla vo svojej žiadosti, ústavný súd dospel k záveru, že jej možnosti zabezpečiť si v konaní pred ústavným súdom povinné právne zastúpenie sú značne obmedzené. Preto ústavný súd žiadosti navrhovateľky vyhovel a ustanovil jej za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom JUDr. J. L., advokáta so sídlom v Košiciach.

Z obsahu podania vyplynulo, že navrhovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. K porušeniu označeného základného práva malo dôjsť postupom Okresného súdu v Poprade (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 778/92. V tomto konaní sa navrhovateľka žalobou podanou na okresnom súde 26. augusta 1992 domáhala náhrady škody za ublíženie na zdraví z nedbanlivosti, ktoré jej malo byť spôsobené 16. januára 1992 nesprávnou aplikáciou injekcie Ketazonu pracovníčkou odporcu, za ktorého označila Odborný liečebný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb Vyšné Hágy. Žalobou sa navrhovateľka domáhala náhrady škody z titulu bolestného vo výške 6 000,- Kčs a z titulu s'ťaženia spoločenského postavenia vo výške 21 000,- Kčs, ako aj náhrady trov konania.

Pretože o žalobe okresný súd do dňa podania podnetu na ústavný súd nerozhodol, navrhovateľka žiadala, aby ústavný súd rozhodol o jej podnete tak, že „Okresný súd v Poprade v konaní o náhrade škody z titulu bolestného, sťaženia spoločenského uplatnenia a ublíženia na zdraví, sp. zn. 10 C 778/92, porušil právo M. H. priznané v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“.

Ústavný súd podnet navrhovateľky predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí 22. februára 2001 a po zistení, že spĺňa všetky zákonom predpísané náležitosti ustanovené v § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním o o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a že nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, ho uznesením prijal na ďalšie konanie. Po prijatí podnetu na konanie sa ústavný súd 9. marca 2001 obrátil na predsedu okresného súdu so žiadosťou o písomné vyjadrenie k prijatému podnetu navrhovateľky.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 257/01 doručenom ústavnému súdu 2. apríla 2001 vyhodnotil priebeh konania z hľadiska postupu súdu a účastníkov konania a vyjadril názor, že dĺžka konania nie je „povážlivá“, „znepokojivá“, ani „výnimočne dlhá“ a zodpovedá konkrétnym podmienkam prípadu. Podľa jeho stanoviska vec je skutkovo a právne zložitá, čo ovplyvňuje celkovú dĺžku konania. Poukazuje na potrebu znaleckého dokazovania, preskúmania veľkého počtu dôkazov (okrem iného lekárskeho správ) a nedostatočnú súčinnosť navrhovateľky, ktorá opakovane vznáša námietky predpojatosti sudcov okresného súdu, čo malo za následok spomaľovanie postupu konania. Prejednávanú vec navrhovateľky nepovažuje «za takú, ktorej musí byť venovaná „osobitná pozornosť“ preto, že by sa dotýkala napríklad štatútových vecí, úpravy vzťahu k deťom a i.».

V tom zmysle vyjadruje názor, že „okresný súd s prihliadnutím k zaťaženosti jednotlivých senátov, počtu vybavených vecí zákonnej sudkyne, plynulo smeruje k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľky, teda k rozhodnutiu vo veci samej“.

Na základe uvedených skutočností okresný súd žiada, aby ústavný súd návrhu navrhovateľky nevyhovel, pričom súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

II.

Navrhovateľka sa svojím podnetom domáha vyslovenia porušenia jej základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Čas na konanie bez zbytočných prietáhov spravidla nemožno vyjadriť numericky, pokiaľ ústava alebo zákon neustanovujú lehotu na rozhodnutie.

Pri rozhodovaní, či vo veci došlo k prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie sa (súčinnosť) účastníka konania a spôsob, akým súd v konaní postupoval – I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97.

Preskúmaním doterajšieho konania z hľadiska rýchlosti konania všeobecného súdu ústavný súd zistil, že po doručení žaloby navrhovateľky na okresný súd 26. februára 1992 tento súd 1. septembra 1992 zaslal žalobu na vyjadrenie žalovanému a súčasne vytýčil termín konania pojednávania na 11. september 1992. Pojednávanie bolo odročené na 28. september 1992, pretože sa naň nedostavil zástupca žalovaného a navrhovateľka pripustila možnosť mimosúdneho zmiereu.

Dňa 28. septembra 1992 okresný súd odročil pojednávanie na 20. október 1992 bez konania, pretože sa nedostavil zástupca odporcu.

Dňa 20. októbra 1992 súd konal za prítomnosti oboch účastníkov. Pretože k zmiernu medzi účastníkmi nedošlo, pojednávanie bolo odročené na neurčito. Súčasne okresný súd požiadal žalovaného, aby mu v 7-dňovej lehote poskytol adresy svojich zamestnancov, ktorí mali byť vypočutí ako svedkovia, a vyžiadal si potrebnú zdravotnú dokumentáciu.

Žalovaný nedodrжал súdom stanovený termín na predloženie adres, urobil tak až 22. marca 1993, teda po viac ako piatich mesiacoch. Je potrebné konštatovať, že okresný súd nevyužil možnosti, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva, a neprijal účinné opatrenia na to, aby jeho pokyn jeden z účastníkov konania splnil.

Okresný súd konal 5. mája 1993. V tento deň navrhovateľka namietla zaujatosť sudcu a súdu a žiadala „preložiť vec na iný súd“.

Po zabezpečení vyjadrení všetkých sudcov okresného súdu bol spis predložený Krajskému súdu v Košiciach 23. júla 1993. Krajský súd v Košiciach uznesením z 26. augusta 1993 rozhodol, že sudcovia okresného súdu nie sú vylúčení z pojednávania predmetnej veci.

Po vrátení spisu na okresný súd (24. septembra 1993) tento súd konal vo veci 24. novembra 1993. Po vypočutí svedkov odročil pojednávanie, akceptujúc návrh strán na vyžiadanie znaleckého posudku z príslušného zdravotníckeho odvetvia.

Okresný súd pribral súdneho znalca až uznesením z 24. marca 1994. Po zistení, že pribratý súdny znalec je dlhodobo v zahraničí, uznesením z 9. septembra 1994 poveril spracovaním znaleckého posudku iného znalca. Keďže poverený súdny znalec bol pasívny, okresný súd uznesením z 12. októbra 1995 (teda po viac ako roku) poveril spracovaním potrebného znaleckého posudku iného súdneho znalca.

Poverený znalec odmietol podať znalecký posudok dôvodiac, že posudok je potrebné podať z iného medicínskeho odvetvia, ako je jeho špecializácia, a preto mu vec po odbornej stránke neprislúcha.

Okresný súd túto skutočnosť akceptoval uznesením zo 7. novembra 1995 a poveril vypracovaním znaleckého posudku iného súdneho znalca. Ten podal okresnému súdu znalecký posudok 2. januára 1996.

Možno zhrnúť, že zabezpečenie dôkazu – znaleckého posudku – trvalo okresnému súdu viac ako dva roky. Dĺžku zabezpečovania tohto dôkazu ovplyvnila pomalosť v konaní okresného súdu a nevyužitie jeho právomoci na vynútenie si rýchleho predloženia dôkazu. Okresný súd postupne poveril spracovaním znaleckého posudku piatich znalcov. Osobitne je potrebné poukázať na tú skutočnosť, že okresný súd toleroval jednému zo znalcov vyše ročnú pasivitu.

Vypracovaný znalecký posudok okresný súd doručil účastníkom na vyjadrenie a po ich vyjadrení vytýčil termín konania na 25. marec 1996. Pretože navrhovateľka sa nedostavila (nebolo vykázané doručenie predvolania), pojednávanie bolo odročené na 27. máj 1996.

Na tomto pojednávaní navrhovateľka navrhla rozšírenie petitu, o čom okresný súd rozhodol tak, že rozšírenie návrhu nepripustil a konanie odročil na neurčito s tým, že rozhodol o predvolaní ďalších svedkov podľa návrhu navrhovateľky.

Navrhovateľka sa sťažovala na postup okresného súdu a 29. septembra 1997 mu doručila ďalšiu námietku zaujatosti. Napriek tomu, že jednotliví sudcovia sa k námietke zaujatosti vyjadrovali v novembri 1997, spis bol predložený nadriadenému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti až 21. februára 1999, teda po približne 15 mesiacoch.

Krajský súd v Prešove rozhodol o námietke zaujatosti 12. marca 1999, spis bol vrátený okresnému súdu 25. marca 1999 a odvtedy sa okresný súd zaoberal zabezpečením dôkazov navrhovaných navrhovateľkou. Postup okresného súdu v tomto štádiu sťažila

skutočnosť, že svedkovia žijú v Českej republike a bolo potrebné postupovať v súlade so Zmluvou medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o právnej pomoci poskytovanej justičnými orgánmi a úprave niektorých právnych vzťahov v občianskych a trestných veciach (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 193/1993 Z. z.).

III.

Súdne konanie vo veci sp. zn. 10 C 778/92 na okresnom súde doposiaľ nie je ukončené.

Konštatované prietahy ústavný súd skúmal a vyhodnotil zo všetkých troch uvedených hľadísk.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, predmetom konania pred okresným súdom je konanie o náhrade škody na zdraví z nedbanlivosti, ktorá mala byť spôsobená pracovníkom žalovaného, a to nesprávnou aplikáciou injekcie. Podľa názoru ústavného súdu nejde o vec právne alebo fakticky zložitú, ide o frekventované spory a pri efektívnejšom a najmä dôraznejšom postupe okresného súdu by aj zabezpečenie takého dôkazu, ako je súdnoznalecký posudok, konanie nepochybne urýchlilo. Osobitne viac ako ročné prietahy spočívajúce v neskorom predložení spisu inému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti rozhodne nemožno spájať s právnou alebo faktickou zložitost'ou veci.

2. Správanie sa účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd konštatuje, že z vytýčených deviatich pojednávaní sa navrhovateľka nezúčastnila len jedného, pričom jej predvolanie nebolo doručené a objektívne bolo zistené, že sa v tom čase nachádzala krátkodobo mimo trvalého bydliska. Navrhovateľka ako účastníčka konania využívala svoje právo navrhnúť dôkazy a zaujímalala stanovisko k iným predloženým dôkazom.

Navrhovateľka sa sťažovala na postup okresného súdu, čo vyjadrila aj dva razy podanou námietkou zaujatosti. Táto jej aktivita však sama osebe neprispela k vzniku zbytočných prietáhov v konaní okresného súdu, ktoré boli konštatované. Oba súdy, v prvom prípade Krajský súd v Košiciach a v druhom prípade Krajský súd v Prešove, rozhodli o námietke zaujatosti promptne po predložení spisu okresným súdom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva navrhovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní toho, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu označeného základného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to ako v dôsledku jeho nekonania (bez existencie zákonnej prekážky), tak aj v dôsledku jeho konania, ktoré však nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľky vo veci, s ktorou sa obrátila na súd.

Pokiaľ ide o zbytočné prietahy v dôsledku nekonania okresného súdu, ústavný súd zistil, že k nim došlo od 24. novembra 1993 do 24. marca 1994. Okresný súd 24. novembra 1993 pojednávanie odročoval so zámerom, že je potrebné pribrať súdneho znalca, a urobil tak až uznesením z 24. marca 1994.

K ďalším zbytočným prietahom došlo v období od 9. septembra 1994 do 12. októbra 1995. Okresný súd poveril vypracovaním znaleckého posudku súdneho znalca 9. septembra 1994, na jeho pasivitu však reagoval až 12. októbra 1995 tak, že vypracovaním znaleckého posudku poveril iného znalca. So zreteľom na doterajšiu judikatúru ústavného súdu je potrebné konštatovať, že konajúci súd je povinný zabezpečiť včas všetky dôkazy potrebné na rozhodnutie vo veci samej. Ak súd neustanovil konkrétnu lehotu na vypracovanie znaleckého posudku alebo vykonanie iného právneho úkonu a nevyužil zákonné opatrenia na vykonanie týchto úkonov, spôsobil zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 53/98).

K nekonaniu okresného súdu bez existencie zákonnej prekážky došlo aj v období od 29. septembra 1997 do 21. februára 1999. Dňa 29. septembra 1997 navrhovateľka doručila okresnému súdu námietku zaujatosti, avšak spis bol predložený príslušnému súdu na

rozhodnutie o námietke zaujatosti až 21. februára 1999. V tejto fáze možno jednoznačne konštatovať zbytočné priet'ahy zavinené okresným súdom.

Ústavný súd zistil, že ak aj okresný súd konal, nevyužíval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku na zabezpečovanie dôkazov v primeranej dobe. Bolo tomu tak aj v období od 20. októbra 1992 do 22. marca 1993, keď žalovaný účastník konania nepredložil požadované údaje v lehote stanovenej okresným súdom (žalovaná strana tak mala urobiť do 27. októbra 1992, údaje predložila až 22. marca 1993).

Okresný súd v súvislosti so zabezpečením dôkazu znaleckým dokazovaním viac ako rok (od 9. apríla 1994 do 12. októbra 1995) toleroval pasivitu znalca a napokon poveril vypracovaním znaleckého posudku súdneho znalca, ktorý nemal potrebnú odbornosť na podanie znaleckého posudku.

Aj takýto postup okresného súdu ústavný súd vyhodnotil ako konanie, ktoré nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľky v jej veci, a teda ako také, ktoré spôsobilo zbytočné priet'ahy vo veci sp. zn. 10 C 778/92.

Keďže po prerokovaní podnetu navrhovateľky ústavný súd zistil, že vo veci sp. zn. 10 C 778/92 okresný súd nepostupoval spôsobom, ktorý by viedol k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľky vo veci, s ktorou sa na tento súd obrátila, bolo potrebné rozhodnúť tak, že zbytočnými priet'ahmi v konaní došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.